

**Instituut
voor de Nationale
Rekeningen**

Uitgavenrekeningen voor milieubescherming

2014-2016

December 2018

Kunstlaan 47-49
1000 Brussel

e-mail: contact@plan.be
<http://www.plan.be>

Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut die beleidsrelevante studies en vooruitzichten maakt over economische, socio-economische en milieuvraagstukken. Daarnaast bestudeert het de integratie van die vraagstukken in een context van duurzame ontwikkeling. Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen.

De werkzaamheden van het FPB worden steeds gekenmerkt door een onafhankelijke benadering, transparantie en aandacht voor het algemeen welzijn. De kwaliteit van de gegevens, een wetenschappelijke methodologie en de empirische geldigheid van de analyses staan daarbij centraal. Tot slot zorgt het FPB voor een ruime verspreiding van de resultaten van zijn werkzaamheden en draagt zo bij tot het democratisch debat.

Het Federaal Planbureau is EMAS en Ecodynamische Onderneming (drie sterren) gecertificeerd voor zijn milieubeheer.

url: <http://www.plan.be>

e-mail: contact@plan.be

Contactpersoon voor deze publicatie: Guy Vandille, gv@plan.be.

Overname wordt toegestaan, behalve voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever: Philippe Donnay

Woord vooraf

De Europese Verordening 538/2014 (tot wijziging van Verordening 691/2011) verplicht de lidstaten van de Europese Unie om vanaf 2017 zes milieu-economische rekeningen aan Eurostat te leveren. Het gaat om drie rekeningen die reeds sinds 2013 moeten worden overgemaakt: de rekeningen voor milieubelastingen naar economische activiteit (Environmental Taxes by Economic Activity, ETEA), de luchtmissierekeningen (Air Emissions Accounts, AEA) en de materiaalstroomrekeningen voor de gehele economie (Economy-Wide Material Flow Accounts, EW-MFA), aangevuld met drie rekeningen die vanaf 2017 moeten worden geleverd: de rekeningen voor de milieugoederen en -dienstensector (Environmental Goods and Services Sector, EGSS), de uitgavenrekeningen voor milieubescherming (Environmental Protection Expenditure Accounts, EPEA) en de fysieke-energiestroomrekeningen (Physical Energy Flow Accounts, PEFA).

Het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) presenteert in deze publicatie de uitgavenrekeningen voor milieubescherming voor de jaren 2014-2016.

Milieu-economische rekeningen zijn satellietrekeningen van de nationale rekeningen. De wet van 21 december 1994 houdende sociale en diverse bepalingen, Titel VIII (bepalingen met betrekking tot het INR), wijst het opstellen van satellietrekeningen van de nationale rekeningen toe aan het Federaal Planbureau (FPB).

De door het FPB uitgewerkte methodologie werd goedgekeurd door het wetenschappelijk comité voor de nationale rekeningen.

De voorzitter van de raad van bestuur
van het Instituut voor de Nationale Rekeningen

Jean-Marc Delporte
Brussel, december 2018

Inhoudstafel

Toelichting	1
Uitgaven voor milieubescherming in cijfers	1
Methodologische aanpassingen	5
Aanbod- en gebruikstabellen 2015	5
De AP2-enquête	5
Andere methodologische aanpassingen	7
Lijst van afkortingen	8
Gegevensbronnen en referenties	9
Bijlage I: CEPA-classificatie.....	10
Bijlage II: Bedrijfstakken waarvoor gegevens vermeld moeten worden in tabel 3	12

Toelichting

Hieronder worden eerst kort de resultaten besproken. Daarna lichten we de methodologische aanpassingen toe, die bij de opstelling van de EPEA 2018 werden geïmplementeerd. De tabellen worden wegens hun omvang niet opgenomen in dit rapport. Ze zijn beschikbaar op www.plan.be.

Uitgaven voor milieubescherming in cijfers

Uitgavenrekeningen voor milieubescherming verstrekken, op een wijze die verenigbaar is met de nationale rekeningen, gegevens over de economische middelen die door ingezeten eenheden zijn besteed aan milieubescherming. Hierbij wordt zowel het aanbod als het gebruik van milieubeschermdiensten¹ in kaart gebracht. De rekeningen maken het mogelijk de nationale uitgaven voor milieubescherming te berekenen, die gedefinieerd worden als de som van het totale gebruik van milieubeschermdiensten door ingezeten eenheden, de bruto-investeringen in vaste activa voor de productie van milieubeschermdiensten en de overdrachten voor milieubescherming die geen tegenhanger zijn van eerdere posten, min de financiering door de rest van de wereld.

Om aan de Europese verplichtingen te voldoen, dienen de uitgaven te worden voorgesteld voor verschillende institutionele sectoren en voor verschillende milieudomeinen. Wat de institutionele sectoren betreft, worden de overheid (S13) en de instituties zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (S15) samengevoegd in EPEA²-tabel 1. EPEA-tabellen 2 en 3 hebben betrekking op de ondernemingen (S11 en S12). Tabel 2 toont resultaten voor de gespecialiseerde en niet-gespecialiseerde producenten van op de markt aangeboden milieubeschermdiensten. Tabel 3 toont de resultaten voor de ondernemingen die dergelijke diensten niet produceren. Zij maken uiteraard wel gebruik van milieubeschermdiensten, en kunnen ook interne milieubeschermdiensten produceren die de bedrijfsvoering ondersteunen. Tabel 3 omvat eveneens een ventilatie per bedrijfstak. EPEA-tabel 5 toont resultaten voor de huishoudens (S14). EPEA-tabel 4 toont het totale aanbod aan milieubeschermdiensten aan aankooprijzen dat beschikbaar is voor de residenten. EPEA-tabel 6 behandelt de transfers voor milieubescherming. Op basis van die 6 tabellen worden ten slotte een aantal samenvattende tabellen berekend, die onder meer de nationale uitgaven voor milieubescherming weergeven.

Die nationale uitgaven voor milieubescherming bedroegen in 2014 13,5 miljard euro. In 2015 daalden de uitgaven naar 13,3 miljard euro, om in 2016 opnieuw te stijgen naar 13,5 miljard. In absolute waarde waren de nationale uitgaven voor milieubescherming in 2014 en 2016 dus gelijk. Maar dit komt overeen met een daling van het aandeel in het bruto binnenlands product van 3,4 % naar 3,2 %.

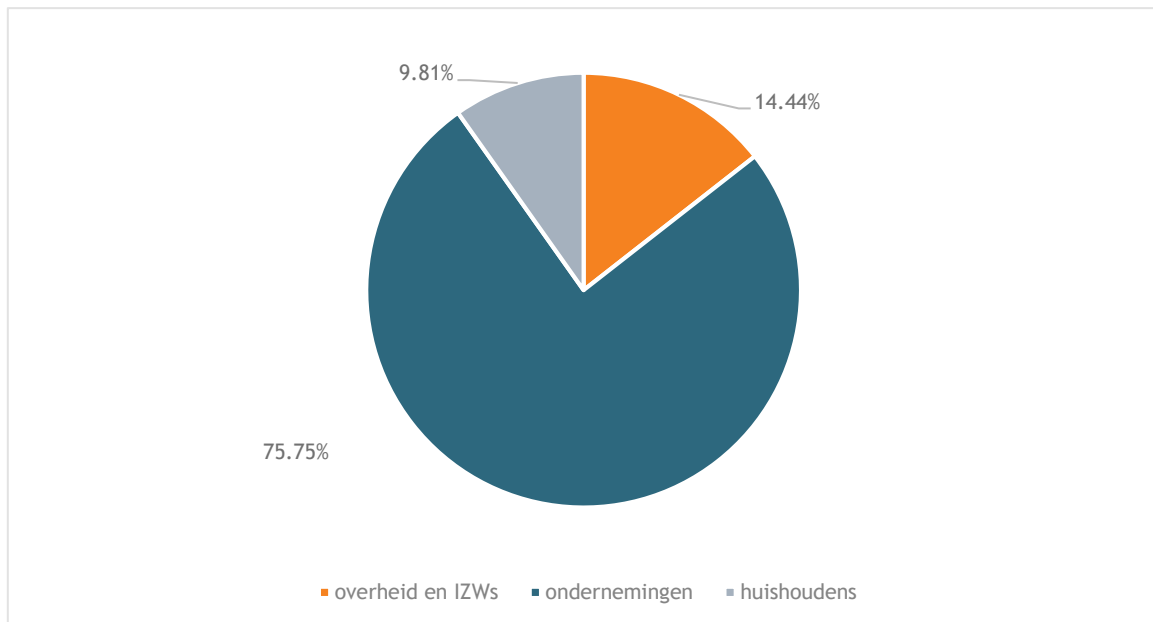
De evolutie van de nationale uitgaven voor milieubescherming wordt in hoofdzaak bepaald door de evolutie van de uitgaven door de ondernemingen. Figuur 1 toont de verdeling van de nationale uitgaven voor milieubescherming tussen de verschillende institutionele sectoren. De ondernemingen stonden in voor meer dan drie vierden van die uitgaven. De overheid en de instituties zonder

¹ Milieubeschermdiensten komen niet aan bod, tenzij in de vorm van milieubeschermdiensten.

² Environmental Protection Expenditure Accounts

winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens stonden in voor ongeveer 14 %. De huishoudens namen iets minder dan 10 % voor hun rekening.

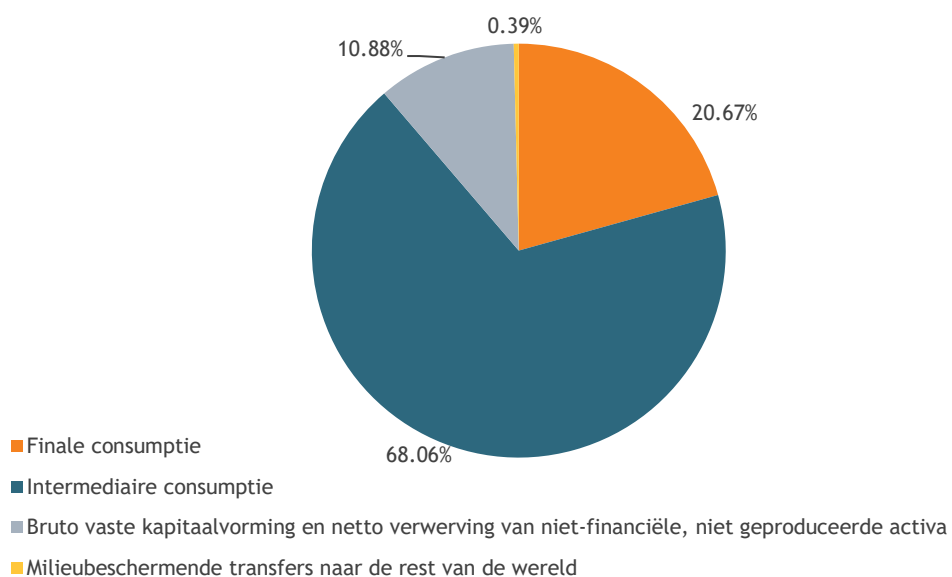
Figuur 1 Aandeel institutionele sectoren in de nationale uitgaven voor milieubescherming
In %, gemiddelde 2014-16

Bron: INR

De nationale uitgaven voor milieubescherming bestonden voor meer dan twee derden uit intermediaire consumptie van milieubeschermingsdiensten, zoals figuur 2 toont.

Figuur 2 Samenstelling nationale uitgaven voor milieubescherming
In %, gemiddelde 2014-2016

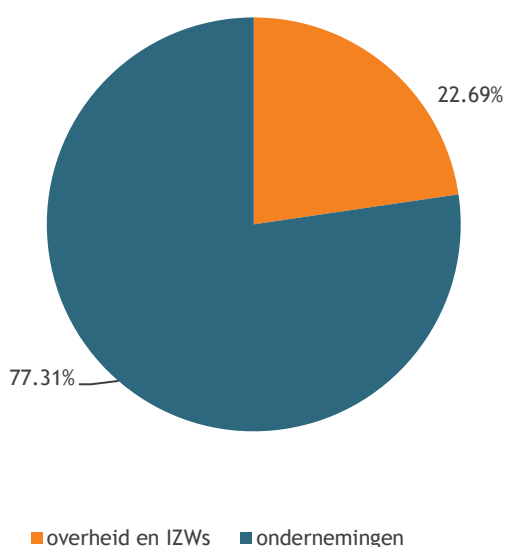

Bron: INR

De finale consumptie van milieubeschermingsdiensten was het tweede belangrijkste onderdeel, met een aandeel van iets meer dan 20 %. De bruto kapitaalvorming met het oog op de productie van milieubeschermende diensten maakte bijna 11 % van het totaal uit. De transfers naar het buitenland waren verwaarloosbaar.³

Het grootste deel van de nationale uitgaven voor milieubescherming bestond in de periode 2014-2016 uit in België geproduceerde milieubeschermingsdiensten. Die werden voor meer dan drie kwart geproduceerd door de ondernemingen en voor iets minder dan één kwart door de overheid en de instituties zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens, zoals figuur 3 toont.

Figuur 3 Aandeel van institutionele sector in de output van milieubeschermingsdiensten
In %, gemiddelde 2014-2016

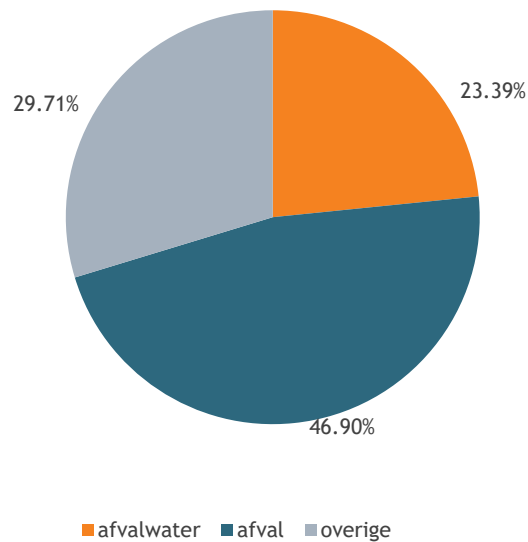

Bron: INR

De totale output van milieubeschermingsdiensten bedroeg 12,9 miljard euro in 2014. In 2015 daalde de output naar 12,6 miljard euro, om in 2016 terug te stijgen naar 12,8 miljard euro. Het grootste deel van die diensten had te maken met afvalbeheer. Figuur 4 toont dat in de periode 2014-2016 afvalbeheer bijna de helft van alle milieubeschermingsdiensten uitmaakte. Dit komt overeen met een output van ongeveer 6 miljard euro. Het tweede belangrijkste milieudomein in België was afvalwaterbeheer, dat bijna een kwart van het totaal uitmaakte, of ongeveer 3 miljard euro. De overige zeven milieudomeinen samen waren goed voor 30 % van de totale output van milieubeschermingsdiensten. Het belangrijkste van die 7, met een output van anderhalf miljard euro, was CEPA 9, de overige milieubeschermende maatregelen, wat onder meer algemene milieuadministratie en algemeen milieubeheer omvat.

³ Transfers ontvangen van het buitenland moeten hier nog van afgetrokken worden. Momenteel beschikken we evenwel over geen gegevens met betrekking tot die transfers.

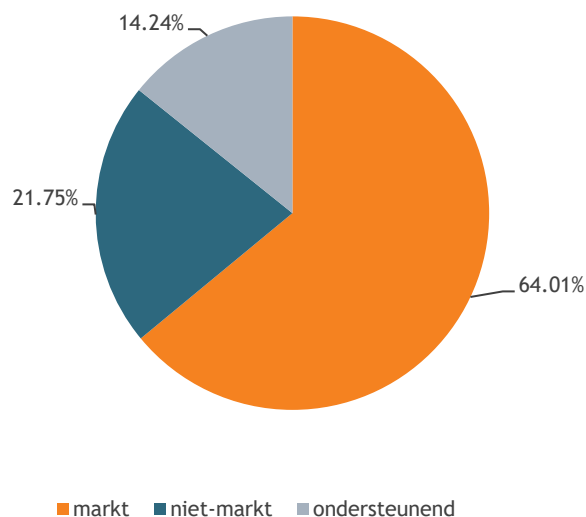
Figuur 4 Aandeel van milieudomeinen in totale output van milieubeschermingsdiensten
In %, gemiddelde 2014-2016

Bron: INR

Het grootste deel van de output van milieubeschermingsdiensten bestond uit marktoutput, zoals blijkt uit figuur 5. Gemiddeld over de jaren 2014-2016 bedroeg het aandeel van de marktoutput 64 %. 22 % bestond uit niet-marktoutput. Het aandeel van de niet-marktoutput stemt, zoals te verwachten, sterk overeen met het aandeel van de overheid en de instituties zonder winstoogmerk ten behoeve van de huishoudens (zie figuur 3). De bedrijfsvoering ondersteunende output was goed voor 14 %.

Figuur 5 Aandeel type output in totale output milieubeschermingsdiensten
In %, gemiddelde 2014-2016

Bron: INR

Methodologische aanpassingen

In vergelijking met de eerste publicatie van de uitgavenrekeningen voor milieubescherming werden voor de versie van 2018 heel wat methodologische aanpassingen doorgevoerd. Die vloeien grotendeels voort uit de beschikbaarheid van nieuwe data, met name de aanbod- en gebruikstabellen voor het jaar 2015, en de AP2-enquête.

Aanbod- en gebruikstabellen 2015

Voor heel wat berekeningen werd in 2017 gebruik gemaakt van de aanbod- en gebruikstabellen van 2013 (SUT 2013), die toen de meest recent beschikbare waren. Die tabellen zijn gebaseerd op de gedetailleerde studie van de economische relaties van alle Belgische entiteiten die gemaakt werd voor het opstellen van de input-output-tabellen voor het jaar 2010. Dit jaar werden de input-output-tabellen van 2015 opgesteld, wat impliceert dat een nieuwe gedetailleerde studie van de economische relaties gemaakt werd. Daarom werd beslist om voor de uitgavenrekeningen voor milieubescherming voor de periode 2014-2016 over te schakelen op de gloednieuwe aanbod- en gebruikstabellen voor het jaar 2015 (SUT 2015).

Dit heeft voornamelijk een impact op de milieudomeinen CEPA 2 (afvalwater), CEPA 3 (afval) en CEPA 4 (bescherming en sanering van bodem, grondwater en oppervlaktewater), daar de cijfers voor die milieudomeinen sterk beïnvloed worden door het aanbod en het gebruik van de producten 37A01/91 (afvalwaterafvoer en zuiveringsslib), 38A01 (diensten in verband met afval) en 39A01 (sanering en ander afvalbeheer). Alle tabellen worden beïnvloed door de vervanging van de SUT 2013 door de SUT 2015.

De output voor CEPA 2, 3 en 4 werd verder ook nog enigszins beïnvloed door voor de gespecialiseerde producenten niet langer alle output van de NACE 37, 38 en 39 volledig toe te wijzen aan respectievelijk CEPA 2, 3 en 4, als wel rekening te houden met de productsamenstelling van de output van die bedrijfstakken, zodat de overeenstemming tussen milieudomeinen en producten gerespecteerd wordt. NACE 38 produceert immers ook producten 37A01 en 39A01.

De AP2-enquête

Een totaal nieuwe databron werd verkregen via een specifieke EPEA-enquête, de AP2-enquête genoemd. Die enquête werd in de eerste helft van 2018 uitgevoerd bij een representatief staal van Belgische bedrijven. Dit leverde voor 2016 schattingen op van de lopende uitgaven voor milieubescherming, opgesplitst in lonen, aankopen van diensten, en andere aankopen, alsook van de milieu-investeringen, verdeeld in end-of-pipe investeringen en investeringen in geïntegreerde technologieën, per bedrijfstak, verdeeld volgens de Europese CEPA- en CReMA-classificaties.

De gegevens verkregen uit de AP2-enquête werden gebruikt om de gegevens uit de ADS-enquête in verband met milieubescherpende uitgaven te vervangen. Die laatste maakt slechts een onderscheid tussen 4 milieudomeinen, en er is geen opsplitsing tussen de uitgaven voor milieubescherming en de uitgaven voor de bescherming van de natuurlijke rijkdommen, waardoor die in de antwoorden van de

bedrijven meer dan waarschijnlijk vermengd worden. Dit onderscheid wordt wel gemaakt in de AP2-enquête. Ook worden de lopende uitgaven in de ADS-enquête niet verder opgesplitst, wat de berekening van de ondersteunende (ancillary) milieubeschermingsuitgaven en van de aankopen van milieubeschermende diensten voor milieudomeinen ander dan CEPA 2, 3 en 4, in het verleden bemoeilijkt. Ook die moeilijkheden werden opgelost door de AP2-enquête.

Het gebruik van de AP2-enquête impliceert een compleet nieuwe berekeningswijze van de ondersteunende milieubeschermingsuitgaven. Die bestaan in hoofdzaak uit lonen van personeel wiens taak het is om de impact van de activiteiten van een organisatie op het milieu in de gaten en binnen de perken te houden. De AP2-enquête vraagt hier specifiek naar. Voor 2016 zijn de gegevens met betrekking tot de lonen (D1) dus rechtstreeks beschikbaar. Voor 2014 en 2015 werd verondersteld dat het aandeel van dat type lonen in de totale loonkost van de bedrijfstakken identiek was als in 2016.

Om de output van ondersteunende milieubeschermingsactiviteiten te berekenen dienen we uiteraard ook rekening te houden met het feit dat het daarvoor tewerkgestelde personeel ook gebruik zal maken van intermediaire goederen (P2), van de in de organisatie aanwezige kapitaalgoederen (P51C), en dat de organisatie eventueel belastingen (D29) en/of subsidies (D39) zal betalen/ontvangen voor de betrokken werknemers. De bedragen voor P2, P51C en D29-D39, die dus ook een onderdeel zijn van de output van ondersteunende milieubeschermingsactiviteiten, werden berekend door op de lonen voor milieubeschermende ondersteuning per bedrijfstak de verhouding van die variabelen op het loon, beschikbaar in de nationale rekeningen per bedrijfstak, toe te passen.

Voor P2 dienen we wel nog het aandeel aan milieubeschermende intermediaire diensten af te trekken, voor we die variabele in de formule voor de output van ondersteunende milieubeschermingsactiviteiten kunnen integreren, om dubbeltellingen bij de berekening van de totale uitgaven te vermijden. Voor CEPA 2, 3 en 4 gebeurt dat op basis van de SUT 2015. Voor de andere milieudomeinen, CEPA 1 en 5 tot 9, hadden we vroeger geen gegevens. De AP2-enquête vraagt evenwel specifiek naar de aankopen van milieubeschermende diensten voor elk van die milieudomeinen. Voor 2016 konden we die gegevens dus rechtstreeks uit de enquête halen. Voor 2014 en 2015 veronderstellen we dat de aankopen van milieubeschermende diensten voor CEPA 1 en 5 tot 9 dezelfde evolutie ondergingen als die voor de som van CEPAs 2, 3 en 4. De aankopen van milieubeschermende diensten dienen natuurlijk om de volledige output mogelijk te maken, en niet enkel de output van milieubeschermende diensten. Daarom wordt op de som van die aankopen over alle milieudomeinen de ratio van de totale milieubeschermende diensten-output in de totale output toegepast, waarna het bekomen totaal gebruik van milieubeschermende diensten voor de productie van milieubeschermende diensten over de milieudomeinen verdeeld wordt pro rata met het volledig intermediair gebruik voor de productie van milieubeschermende diensten.

De AP2-enquête levert ook gegevens op met betrekking tot de milieubeschermende investeringen voor alle milieudomeinen. Hiervoor werd in 2017 nog een beroep gedaan op de jaarlijkse ADS-enquête in verband met milieubeschermende uitgaven. De gegevens in tabel 3 met betrekking tot de investeringen zijn dan ook vernieuwd. Bovendien heeft Eurostat gevraagd om in die tabel de investeringen voor de productie van ondersteunende milieubeschermingsactiviteiten te vervangen door het totaal aan

milieubeschermdende investeringen door alle bedrijfstakken. Die laatste bedragen zijn uiteraard een heel stuk hoger dan de bedragen die vorig jaar gerapporteerd werden.

De vervanging van de investeringen voor de productie van ondersteunende milieubeschermingsactiviteiten door de milieubeschermdende investeringen, heeft als gevolg dat die laatste nu via tabel 3 inbegrepen zijn in de automatische berekening van de nationale uitgaven voor milieubescherming. Om dubbeltellingen te vermijden dienen de milieubeschermdende investeringen dus verwijderd te worden uit de investeringen voor de productie van milieubeschermdende diensten in tabel 2. Dit is het geval voor CEPA 2, 3 en 4. Voor de andere milieudomeinen moeten de milieubeschermdende investeringen niet afgetrokken worden, daar er in tabel 2 geen investeringen voor die milieudomeinen kunnen berekend worden. Voor die milieudomeinen bestaat er immers geen overeenkomst met bepaalde NACE bedrijfstakken.

Andere methodologische aanpassingen

In tabel 1, met betrekking tot de overheid en de IZW's, werden voor wat de tewerkstelling bij de overheid betreft de gegevens uit de EGSS vervangen door een berekening op basis van de loonmassa en het gemiddelde loon per voltijds equivalent in NACE 84. Dit levert tewerkstellingscijfers op die een stuk waarschijnlijker lijken dan die in de EPEA 2017.

De berekening van de gerelateerde niet-milieu output werd bijgestuurd. In de EPEA 2017 werden producten 38A02 (afval als goed) en 38B01 (secundaire grondstoffen) tot die categorie gerekend. De secundaire grondstoffen kunnen evenwel niet als niet-milieu output beschouwd worden. Moest de zusterrekening van de EPEA, de ReMEA (Resource Management Expenditure Accounts), ook opgesteld worden, dan zou de output van product 38B01 daarin staan, wat niet het geval is voor het product 38A02. De output van afval is geen milieu-output, maar wel duidelijk gerelateerd met de output van milieudiensten (afvalverzameling en –ophaling). Enkel 38A02 werd dus behouden voor de berekening van de gerelateerde niet-milieu output.

Lijst van afkortingen

Btw	Belasting over de toegevoegde waarde
CEPA	Classificatie van milieubeschermdende maatregelen
COFOG	Classificatie van overheidsfuncties
EGSS	Milieugoederen- en -dienstensector
EPEA	Uitgavenrekeningen voor milieubeschermding
ESE	Enquôte naar de structuur van de ondernemingen
ETEA	Milieubelastingen naar economische activiteit
NACE	Statistische nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Gemeenschap
NEPE	Nationale milieubeschermdingsuitgaven
IZW	Instellingen zonder winstoogmerk ten behoeve van huishoudens

Gegevensbronnen en referenties

ALGEMENE DIRECTIE STATISTIEK, Enquête naar de structuur van de ondernemingen.

EUROSTAT, Environmental Protection Expenditure Accounts handbook, Luxemburg: Publicatiebureau van de Europese Unie, 2017.

FEDERAAL PLANBUREAU, AP2-enquête.

FEDERAAL PLANBUREAU, Milieubelastingen naar economische activiteit (ETEA)

FEDERAAL PLANBUREAU, Rekeningen voor de milieugoederen- en -dienstensector (EGSS)

NATIONALE REKENINGEN, Rekeningen naar bedrijfstak.

NATIONALE REKENINGEN, Overheidsfinanciën, Niet-financiële rekeningen van de overheid, Uitgaven van de overheid naar functies en transacties (op 4-cijferig COFOG-niveau).

NATIONALE REKENINGEN, Sectorrekeningen, Jaarlijkse gedetailleerde sectorrekeningen.

NATIONALE REKENINGEN, aanbod- en gebruikstabellen.

VANDILLE, G. (2015), Environmental Protection Expenditure Accounts for Belgium 1997-2013, December 2015, 79 p.

Bijlage I: CEPA-classificatie

1	Bescherming van omgevingslucht en klimaat
1.1	Preventie van vervuiling via wijzigingen in het proces
1.1.1	voor de bescherming van omgevingslucht
1.1.2	voor de bescherming van het klimaat en de ozonlaag
1.2	Zuivering van uitlaatgassen en ventilatielucht
1.2.1	voor de bescherming van omgevingslucht
1.2.2	voor de bescherming van het klimaat en de ozonlaag
1.3	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
1.4	Overige activiteiten
2	Afvalwaterbeheer
2.1	Preventie van vervuiling via wijzigingen in het proces
2.2	Rioleringsnetwerken
2.3	Afvalwaterzuivering
2.4	Koelwaterbehandeling
2.5	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
2.6	Overige activiteiten
3	Afvalbeheer
3.1	Preventie van vervuiling via wijzigingen in het proces
3.2	Inzameling en transport
3.3	Behandeling en verwijdering van gevaarlijk afval
3.3.1	Warmtebehandeling
3.3.2	Stortplaats
3.3.3	Overige behandeling en verwijdering
3.4	Behandeling en verwijdering van ongevaarlijk afval
3.4.1	Verbranding
3.4.2	Stortplaats
3.4.3	Overige behandeling en verwijdering
3.5	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
3.6	Overige activiteiten
4	Bescherming en sanering van bodem, grondwater en oppervlaktewater
4.1	Preventie van infiltratie van vervuilende stoffen
4.2	Sanering van de bodem en wateroppervlakken
4.3	Bescherming van de bodem tegen erosie en ander fysisch verval
4.4	Preventie en tegengaan van verzilting
4.5	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
4.6	Overige activiteiten
5	Beperking van geluidshinder en trillingen (exclusief bescherming op de werkplek)
5.1	Preventieve wijzigingen in het proces aan de bron
5.1.1	Weg- en spoorverkeer
5.1.2	Luchtverkeer
5.1.3	Industrie- en ander lawaai
5.2	Bouw van antigeluids/-trillingsfaciliteiten
5.2.1	Weg- en spoorverkeer
5.2.2	Luchtverkeer
5.2.3	Industrie- en ander lawaai
5.3	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
5.4	Overige activiteiten

6	Bescherming van de biodiversiteit en het landschap
6.1	Bescherming en herstel van soorten en habitats
6.2	Bescherming van natuurlijke en semi-natuurlijke landschappen
6.3	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
6.4	Overige activiteiten
7	Bescherming tegen straling (exclusief externe veiligheid)
7.1	Bescherming van omgeving
7.2	Transport en behandeling van hoogradioactief afval
7.3	Meting, controle, laboratoria en dergelijke
7.4	Overige activiteiten
8	Onderzoek en ontwikkeling
8.1	Bescherming van omgevingslucht en klimaat
8.1.1	Bescherming van omgevingslucht
8.1.2	Bescherming van atmosfeer en klimaat
8.2	Bescherming van water
8.3	Afval
8.4	Bescherming van bodem en grondwater
8.5	Beperking van geluidshinder en trillingen
8.6	Bescherming van soorten en habitats
8.7	Bescherming tegen straling
8.8	Overig milieu-onderzoek
9	Overige milieubescherpende maatregelen
9.1	Algemene milieuadministratie en algemeen milieubeheer
9.1.1	Algemene administratie, regelgeving en dergelijke
9.1.2	Milieubeheer
9.2	Onderwijs, opleiding en voorlichting
9.3	Activiteiten die leiden tot ondeelbare uitgaven
9.4	Niet elders ingedeelde activiteiten

Bijlage II: Bedrijfstakken waarvoor gegevens vermeld moeten worden in tabel 3

05-09	Winning van delfstoffen
10-12	Vervaardiging van voedingsmiddelen, dranken en tabaksproducten
13-15	Vervaardiging van textiel, kleding, leer en producten van leer
16	Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout en van kurk, exclusief meubelen; vervaardiging van artikelen van riet en van vlechtwerk
17	Vervaardiging van papier en papierwaren
18	Drukkerijen, reproductie van opgenomen media
19	Vervaardiging van cokes en van geraffineerde aardolieproducten
20	Vervaardiging van chemische producten
21	Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten
22	Vervaardiging van producten van rubber en kunststof
23	Vervaardiging van andere niet-metaalhoudende minerale producten
24	Vervaardiging van metalen in primaire vorm
25	Vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten
26	Vervaardiging van informaticaproducten en van elektronische en optische producten
27	Vervaardiging van elektrische apparatuur
28	Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen, n.e.g.
29	Vervaardiging van auto's, aanhangwagens en opleggers
30	Vervaardiging van andere transportmiddelen
31-32	Vervaardiging van meubelen; overige industrie
33	Reparatie en installatie van machines en apparaten
35	Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht
36	Winning, behandeling en distributie van water
37-39	Afvalwaterafvoer, Inzameling, verwerking en verwijdering van afval
01-03 + 41-96	Landbouw, bosbouw en visserij; overige industrieën (vrijwillige rapportering)